

Dette er en oversettelse av den fastsatte læreplanteksten. Læreplanen er fastsatt på Bokmål

Vihtiestamme goh mieriedimmie Maahtoedepartemeenteste 09.12.2015

Faamosne 01.01.2016 raejeste

Faamosne 31.07.2021 raaajan

Utgått

Ulmie

Religijovnh jñh jieledevuajnoe leah akte speejjeleguvvie almetji giengelommes gyhtjelasijste jñh historvijen tjñrrh dah leah viehkietamme almetjem, ektievoetem jñh siebriedahkem hammoedidh. Daajroe religijovni jñh jieledevuajnoej bijre lea joekoen vihkeles fiereguhten almetjasse, juktie maethedh jieledem toelhkestidh jñh kultuvrh guarkedh jñjtse siebriedahkesne jñh siebriedahkine bijre jarkan veartenisnie. Daan biejjien maanah jñh noerh tsevsiedamme sjidtieh gelliesäärhts kultuvrijste, jñh gelliesäärhts aarvoevuekieh däästoeh. Kristeles jaahkoe jñh aerpievuekie leah gelliej tjuetiejaepiej saemien, nöörjen jñh europejen kultuvrem tsevsiedamme. Saepmesne akte guhkies aerpievuekie orreme almetjh joekehts kultuvrijste gaavnedamme, dan åvteste saemieh goh aalkoealmetjh leah loevt-sæjresne vyöseme jienebelåhkoen årrojigujmie. Doh sirkumpolaare religijööse aerpievuekieh aalkoealmetji luvnie noerhtege bielesne veartenisnie leah akte bielie aktede tjåenghkies religijööse aerpeste. Daajroe saemien eatnemereligijovnen jñh saemien aarvoeussjedimmien bijre edtja viehkietidh kultuvrem jñh siebriedahkem, vuekieh jñh aerpievuekieh guarkedh.

Seamma tjñjen humanistiske aarvoevuekieh leah aktem lissiehtassem kultuvreaarpan vadteme. Religijööse jñh jieledevuajnoen gellievoete jiene-jienebem siebriedahkem tsavtsa. Daajroe ovmessie religijovni jñh jieledevuajnoej bijre, etihken jñh filosofijen bijre lea akte vihkeles krievenasse juktie jieledem toelhkestidh, etihkeles voerkesvoeten gaavhtan jñh goerkesem utnedh jaahkoe- jñh jieledevuajnoeraasti dääresth. Lissiehtamme gaskesen gaavhtan aalkoealmetji gaskemsh abpe veartenisnie dle vihkeles daajroem utnedh aalkoealmetji religijööse aerpievuekieh bijre aaj aktene veartenevijries ektiedimmesne.

Kristelesvoete, religiovne, jieledevuajnoe jñh etihke goh siejhme daajroefaagh edtjeh viehkietidh tjåenghkies daajroevåaromem jñh referansemierieh buektedh, viehkietidh orre goerkesem åadtjodh jñh sijjem vedtedh govlesadtemasse sjiehtedamme dejtie ovmessie aalteredaltiesidie. Daajroeh religijovni jñh jieledevuajnoej bijre, jñh dan funksjovnen bijre dah utnieh dovne goh aerpievuekie jñh goh syöhtehke gaaltijh jaahkose, moraalese jñh jieledetoelhkestæmman, leah jarngesne faagesne. Faage edtja tjåanghkoesijjine årrodh learoehkide joekehts maadtojne, gusnie gaajhkesh edtjeh seahkarimmien däästodh. Ööhpehtimmie edtja skreejrehtidh gellielaaketje daajrose jñh sijjem vedtedh onterdæmman jñh ussjedæmman. Faage edtja aaj viehkietidh govlesadtemasse almetji gaskemsh joekehts mielie jaahkoe- jñh jieledevuajnoegyhtjelassi bijre. Daate sæjhta jiehtedh seahkarimmie religijööse aarvojde, almetjereaktide jñh almetjereaktaj etnihkeles vääroemasse.

Faage edtja daajroem vedtedh kristelesvoetese, sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnde, jeatjah veartenereligijovnde jñh jieledevuajnose, jñh etnihkeles jñh filosofeles aamhtide. Faage edtja daajroem vedtedh man vihkeles kristelesvoete lea goh kultuvreaerpie mijjen siebriedahkese. Medtie akte lehkie ööhpehtimmietijjeste faagesne edtja dan åvteste nuhtjedh kristelesvoetedaajrose. Daate sæjhta jiehtedh sijjie gååvnese voenges joekehtsh joekedimmesne darjodh åejviesuerkieh gaskem faagesne juktie maahtoelmidde illedh.

Kristelesvoete, religijovne, jieledevuajnoe jñh etihke lea akte siejhme skuvlefaage mij iemielaakan edtja gaajhkh learohkh tjöönghkedh. Ööhpehtimmielaake vääroemasse beaja ööhpehtimmie edtja objektijve, laejhtehts jñh pluralistiske årrodh. Daate sæjhta jiehtedh dihte edtja saaken mietie jñh riektes årrodh, jñh edtja dejtie joekehts veartenereligijovnde jñh vuajnojde seahkarimmie åehpiedehtedh. Ij edtjh saerniedimmie jallh religijovneåtnoe årrodh ööhpehtimmesne. Doh seammavyörtogs pedagogeles prinsihph edtjeh vääroemasse biejesovvedh. Daate sæjhta jiehtedh lohkehtæjja edtja gaajhkh religijovnh jñh jieledevuajnoeh faageleslaakan jñh sjiehteslaakan gietedidh sov sjjerevoeten jñh gellievoeten mietie.

Sjiehtedamme lierehtimmie akte bijjemes prinsihpe. Ööhpehtimmesne edtja jeereldihkie barkoevuekieh nuhtjedh mah iedtjem sjugniedieh, jñh mah viehkietidh faagen gaajhkide bielide beagkohtidh. Seamma aejkien lohkehtæjja tjuara väärege årrodh gosse barkoevuekieh veeljie. Joekoen tjuara väärege årrodh olles barkoevuekieh veeljh mejtie eejhtegh jñh learohkh jñtsh religijovnen jallh jñtsh jieledevuajnoen mietie maethieh tuhtjedh lea lierehtimmie jeatjah religijovneste jallh ektiedimmie akten jeatjah jieledevuajnose. Tjuara dovne individuelle jñh voenges krööhkemh gorredidh.

Dastegh learohke bieljele satne ij edtjh meatan årrodh bielie dehtie siejhme lierehtimmeste ööhpehtimmielaaken § 2-3 mietie, edtja sjiehtedamme lierehtimmiem faalehtidh. Tsihkestahta akte juhtije laavenjostoem hiejmen jñh skuvlen gaskem, jñh hijven bievnesh guktie soejkesjeminie lierehtimmiem tjñrrehtidh.

Faagen áejvieboelkhk

Faage lea öörnedamme áejviesuerkine mej sisnjeli maahtoelmieh leah hammoedamme. Áejviesuerkieh sinsitniem lissiehtieh jïh tjuara dejtie ektesne vovejnedh.

Kristelesvoete, religijovne, jieledevuajnoe jïh etihke maahtoelmieh átna 4., 7. jïh 10. jaepiedaltesen mænngan.

Bijjieguvvie áejviesuerkiej bijjelen:

Jaepie-daltese	Áejviesuerkieh			
1.- 7.	Kristelesvoete	Sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnh	Juvdelassjevoete, islaame, hinduisme, buddhisme jïh jieledevuajnoe	Filosofije jïh etihke
8.-10.	Kristelesvoete	Sirkumpolaare aalkoealmetji jïh jeatjah aalkoealmetji religijovnh	Juvdelassjevoete, islaame, hinduisme, buddhisme, jeatjah religijööse gellievoete jïh jieledevuajnoe	Filosofije jïh etihke

Kristelesvoete

Áejviesuerkie kristelesvoete lea kristelesvoeten bijre aktene historijes perspektijvesne jïh guktie kristelesvoete guarkeme sjædta jïh átnasávva Saepmesne, Nöörjesne jïh veartenisnie daan biejjien. Bijpele goh Gaaltije kulturregoerkesasse jïh jaahkose, jïh kristelesvoeten ulmie siebriedahkese jïh kultuvrese. Suerkesne edtja ovmesse aerpievuekieh jïh gærhkoesiebriedahkh kristelesvoeten sisnjelen gietedidh.

Sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnh

Áejviesuerkie Sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnh leah saemiej jïh jeatjah sirkumpolaare aalkoealmetji eatnemereligijovni bijre jïh religijööse jïh etnihkeles aerpievuekiej bijre. Noeredaltesisnie daate áejviesuerkie edtja aaj ohtje daajroem vedtedh jeatjah aalkoealmetji religijovnine.

Juvdelassjevoete, islaame, hinduisme, buddhisme jïh jieledevuajnoe

Áejviesuerkie juvdelassjevoete, islaame, hinduisme, buddhisme jïh jieledevuajnoe lea daej religijovni bijre jïh vaeljehke jieledevuajnoej bijre aktene historijes perspektijvesne, dej tjaalegeaerpievuekiej bijre goh gaaltije kulturregoerkesasse jïh jaahkose, jïh guktie dah religijovnh jïh jieledevuajnoeh guarkeme sjidtieh jïh átnasuvvieh veartenisnie jïh Nöörjesne daan biejjien. Noeredaltesisnie daate áejviesuerkie edtja aaj daajroem vedtedh jeatjah religijovni jïh jieledevuajnoej bijre mah gáávnesieh Nöörjesne, jïh jeatjah religijööse jïh jieledevuajnoeligke gellievoetesne.

Filosofije jïh etihke

Áejviesuerkie filosofije jïh etihke lea filosofeles ussjedimsvuekien jïh etnihkeles ussjedallemen bijre. Sáemies vihkeles filosofi bijre, jïh vihkeles jieledegyhtjelassh, moralen aarvoeveeljemh jïh etnihkeles buerkiestimmieh leah jarngesne. Suerkie aaj vuajnoej bijre jïh syöhtehke etnihkeles dáeriesmoeri bijre maanaj jïh noeri jieliedisnie, voenges siebriedahkesne jïh veartenevijries veartenisnie. Áejviesuerkien sisnjelen ektiedimmieh etihken, religijovnen jïh jieledevuajnoen gaskem gietesuvvieh.

Man gellie tæjmoeh

Tæjmoetaale lea beavneme 60-minudtine:

MAANADALTESE:

1.-7. jaepiedaltese: 427 tæjmoeh

NOEREDALTESE:

8.-10. jaepiedaltese: 157 tæjmoeh

Faagen maadth maahtoeh

Vihkielommes tjiehpiesvoeth leah meatan vaaltasovveme maahtoetulmine gusnie viehkietieh faagemahtoem evtiedidh, j̄ih mestie dah akte bielie. Kristelesvoetesne, religijovnesne, jieledevuajnosne j̄ih etihkesne dejtie vihkielommes tjiehpiesvoetide naemhtie guarka:

Maehtedh njaalmeldh KRJE:sne soptsestidh sæjhta jiehtedh mubpiegumie soptsestidh j̄ih religijovnh j̄ih jieledevuajnoeh, etihkem j̄ih filosofijen buerkiestidh. Njaalmeldh tjiehpiesvoeth goh soptsestalleme, govlesadteme, soptsestimme mubpide j̄ih salkehimmie leah dirregh onterdæmman, ussedallemasse j̄ih argumentasjovnese. Faagesne stoeerre leavloe biejesåvva soptsestæmman goh njaalmeldh vuekie.

Maehtedh tjaaleldh KRJE:sne soptsestidh sæjhta jiehtedh daajroej bijre soptsestidh j̄ih vuajnoeh utnedh religijovnen j̄ih jieledevuajnoen, etihken j̄ih filosofijen bijre. Gosse tjaelieminie dellie åssjaldahkh, dååjrehtimmieh j̄ih mielh tjielkebe sjidtieh, j̄ih viehkine sjædta toelhkestidh, argumenteradidh j̄ih govlesadtedh. Tjajeleme KRJE:sne sæjhta aaj jiehtedh ovmessie estetihkeles tjaalemevuekieh dåastodh j̄ih dejtie nuhtjeh.

Maehtedh lohkedh KRJE:sne sæjhta jiehtedh tjaalegh dååjredh j̄ih guarkedh. Lohkeme åtnasåvva gosse edtja bievnesh veedtjedh, toelhkestidh j̄ih ussedalledh j̄ih saakeleslaakan j̄ih analytihkeles årrodh soptsesidie j̄ih faageaamhtide dovne aerpievuekien j̄ih multimedijaale beagkoehimmie.

Maehtedh ryöknedidh KRJE:sne sæjhta jiehtedh ovmessie t̄ijjeryöknedimmieh j̄ih vuekieh nuhtjedh juktie jaepiegievliem vuesiehtidh, religijööse tjaaleginie gaavnedh, matematihkeles vuekieh j̄ih taalesymbolihkem dåastodh, j̄ih statistihkem toelhkestidh j̄ih nuhtjedh. Juktie damtijidh j̄ih nuhtjedh geometriske mönsterh estetihkeles vuekine j̄ih arkitektuvresne dellie daerpies ryöknedimmiemahtojne.

Maehtedh digitaale dirregh KRJE:sne nuhtjedh lea akte viehkie gosse edtja religijovnh j̄ih jieledevuajnoeh goerehtidh juktie ovmessie åehpiedehtemh j̄ih perspektijvh gaavnedh. Akte vihkeles tjiehpiesvoete lea maehtedh digitaale materijaalem nuhtjedh mij gååvnese, goh guvvieh, tjaalegh, musihkem j̄ih filmem, naemhtie guktie sjugniedihksvoetem ektede gaaltijelaehjtehks voerkesvoetine. Digitaale meedijah orre nuepieh vedtieh govlesadtemasse j̄ih soptsestallemasse religijovni j̄ih jieledevuajnoej bijre. Daah meedijh aaj nuepieh vedtieh gelliesåarhts materijaalem nuhtjedh sjyötehke etnihkeles dåeriesmoeretjoelmi bijre.

Maahtaldahkeulmieh

Kristelesvoete

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- sisvegen bijre soptsestidh vihkeles tjaaleginie 1. jñh 2. Mosegærjine Båeries testamentesne.
- sisvegen bijre soptsestidh vihkeles tjaaleginie vaentjelijstie Orre Testamentesne mah Jeesusen jielemen jñh barkoen bijre soptsestieh
- såemies aapåstele- jñh aejliesalmetji soptsesh goltelidh jñh dej bijre soptsestidh
- voenges gærhkoeh buerkiestidh, giejh gaavnedh kristelesvoeten histovrijistie voengesne jñh dajvesne jñh dam åehpiedehtedh
- kristelesvoeten bijre soptsestidh jñh guktie religijööse vukie vääjnesasse båata jieledenjoelkedassine, rohkelassine, laavkoemisnie, gyrhkesjimmesne, bissiebiejjine jñh tjeahposne
- saemien jñh nöörjen salmeaerpievuekiem damtedh

Sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnh

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- saemien jñh jeatjah sirkumpolaare sjugniedimmiesoptsesi jñh soptsestidh jñh mytaj bijre mah soptsestieh guktie eatnemen hammoe jñh kreeki guelmie aalkoelistie sjugniesovvin.
- Soptsestidh såemies saemien soptsesi bijre mah jieledenjoelkedassh, jieledem eatnamisnie jñh saemien ektievoetem buerkeste
- vukiej jñh nommeaerpievukiej bijre soptsestidh mah ektievoetem sjugniedieh almetji gaskemsh
- tjeahpoem damtijidh sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnijste jñh estetihkeles vukieuh nuhtjedh mah leah ektiedamme dejtie

Juvdelassjevoete

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- soptsestidh Mosesen jielemen jñh barkoen bijre, Toran volverimmien bijre jñh sisvegen bijre Toran vihkielommes biehkijste soptsestidh
- soptsestidh guktie religijovnen darjomh vääjnesasse bætietieh jielemenjoelkedassine, rohkelassine, Tora-lohkemisnie, beapmoenjoelkedassine, bissiebiejjine jñh tjeahposne

Islaame

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- profeeten Muhammeden jielemen bijre, Koranen volverimmien bijre jñh åejviesisvegen bijre Koranen vihkielommes biehkine soptsestidh
- soptsestidh guktie religijovnen darjomh vääjnesasse bætietieh jielemenjoelkedassine, rohkelassine, Koranelohkemisnie, beapmoenjoelkedassine, bissiebiejjine jñh tjeahposne

Hinduisme

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- akten hinduismen jupmelen bijre soptsestidh

- soptsestidh guktie religijovnen darjomh váájnnesasse bätieh jieleme-njoelkedassine, pujine, beapmoenjoelkedassine, bissiebiejjine jìh tjeahposne

Buddhisme

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- Siddharta Gautaman jielemen bijre soptsestidh jìh altese gáhtsajehtemen bijre goh Buddha
- soptsestidh guktie religijovnen darjomh váájnnesasse bätieh jielemenjoelkedassine, rohkelassine, meditasjovnesne, bissiebiejjine jìh tjeahposne

Jieledvuajnoe

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- tjaalegh jìh soptsesh goltelidh mah aktem humanistiske jieledvuajnoem utnieh jìh dej bijre soptsestidh
- soptsestidh guktie jieledvuajnoehumanisme váájnnesasse bääta jielemenjoelkedassine, seremonijine jìh tjeahposne

Filosofije jìh etihke

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- filosofen Sokratesen bijre soptsestidh
- ássjaldahkh buektedh jieleden jìh jaemedn bijre, aavoen jìh sárkoen bijre, buerievoeten jìh náakevoeten bijre jìh lahtestidh mubpiej ássjaldahkh ássjaldahkh buektedh jieleden jìh jaemedn, aavoen jìh sárkoen, buerievoeten jìh náakevoeten bijre, jìh mubpiej ássjaldahkh lahtestidh
- fuelhkievuekiej bijre soptsestidh aarkebiejjien jìh bissiebiejjiej religijovni jìh jieledvuajnoej dáaresth
- aelhie dialogem utnedh buerie jìh geerve vaajmoen bijre, etihkeles jieled-njoelkedassi jìh aarvoej bijre
- seahkarimmien jìh goerkesadtemen bijre soptsestidh jìh irhkemem riektesisnie heerredidh
- EN:n maanakonvensjovnem nuhtjedh juktie maanaj reaktah jìh seammavyörtogsvoetem guarkedh jìh vuesiehtimmieh gaavnedh meedijinie jìh gaskeviermesne

Kristelesvoete

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- buerkiestidh guktie Bijpele lea bæjjese bigkeme, gaavnedh bijpelen tjaaleginie jìh tsiehkien bijjelen ussedalledh Bijpelen jìh gielen jìh kultvren gaskem
- vihkeles soptsesh tjìelkestidh Båeries testameenteste profeeti maadtoehistovrijistie
- vihkeles soptsesh Orre testameenteste tjìelkestidh Jeesusen raejeste Paulusen raajan
- vihkeles heannadimmiej jìh almetji bijre soptsestidh kristelesvoeten histovrijistie aalkoeáálmegen raejeste reformatijjen raajan
- vihkeles heannadimmiej jìh almetji bijre soptsestidh kristelesvoeten histovrijisnie Nöörjesne reformasjovnen raajan
- biëvnesh veedtjedh gærhkoejieleden bijre Saepmesne daan biejjien jìh dan bijre soptsestidh
- soptsestalledh sáemies laavlome- jìh saalmeteeksti bijre jìh religijööse musihkaerpievuekien bijre Saepmesne
- kristelesvoeten, kristeles jieledetoelhkestimien jìh etihken bijre soptsestalledh joekoen jupmeleguvvie, almetjevuajnoe, sjyötehke etihkeles haestemh jìh vaeljehke jupmeles tjaalegh
- sisvegen bijre soptsestalledh dejnie luhkie bávrine, Aehtjie mijjen jìh apostoliske jaahkoebyjhkesjimmesne
- kristeles tìjjeryöknemem jìh gærhkoejaepien gievlíem, kristeles bissiebiejjieh jìh vihkeles rituaalh tjìelkestidh

- gærhkoegåetiem j̄ih jeatjah kristeles gåetieh buerkiestidh j̄ih dej ulmien j̄ih åtnoen bijre ussjedalledh, j̄ih digitaale dirregh nuhtjedh juktie bievnesh ohtsedh j̄ih åhpiedehtemh darjodh

Sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnh

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- bijjeguvviem vedtedh dej vihkielommes jummielijstie saemien eatnemereligijovnesne, j̄ih tj̄ielkestidh guktie almetjh dej vööste dâemiedin vukiej j̄ih rituali tjirrh
- soptsesh digkiedidh viehkie- j̄ih vaeptiegaagkoej bijre eatnamisnie j̄ih vihkeles arvoegyhtjelassine ektiedamme tseahkan almetjen j̄ih eatnemem gaskemsh
- soptsestalledh åhpiej aejlies sijiej bijre eatnamisnie j̄ih dej ulmien bijre saemien aerpievukesne
- tsiehkiem buerkiestidh saemien eatnemereligijovnen j̄ih kristelesvoeten gaskem aktene histovrijes perspektijvesne
- åejvievæhtah åhpiedehtedh jeatjah sirkumpolaare aalkoealmetjereligijovnijste

Juvdelassjevoete

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- tj̄ielkestidh mij Tanak, Tora j̄ih Talmud lea, j̄ih soptsestalledh vihkeles juvdelassji soptsesi bijre juvdelassjevoeten, juvdelassjen jieledelehtestimmien j̄ih etihken bijre soptsestalledh, joekoen jumpeleguvvie, almetjevuaajnoe, jaahkoebyjhkesjimmie, vaeljehke tjaalegh j̄ih sjyöhtehke etnihkeles haestemh
- juvdelassji biejjielåhkoem j̄ih t̄ijjeryöknemem tj̄ielkestidh, j̄ih juvdelassji bissiebiejjieh, rituaalh j̄ih musihkem buerkiestidh
- tempelem j̄ih synagogem buerkiestidh j̄ih ussjedidh dej mielem j̄ih åtnoen bijjelen, j̄ih digitaale dirregh nuhtjedh bievnesh ohtsedh j̄ih åhpiedehtemh darjodh

Islaame

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- tj̄ielkestidh mij Korane j̄ih hadith leah, j̄ih soptsestalledh vihkeles islaamen soptsesi bijre
- islaamen, islaamen jieledelehtestimmien j̄ih etihken bijre soptsestalledh, joekoen jumpeleguvvie, almetjevuaajnoe, jaahkoeartihkelh, doh vijhte sööjlah, vaeljehke tjaalegh j̄ih sjyöhtehke etnihkeles haestemh
- aalkovem islaamen t̄ijjeryöknemasse tj̄ielkestidh, j̄ih islaamen bissiebiejjieh rituaalh j̄ih musihkem buerkiestidh
- moskeem buerkiestidh j̄ih dan mielen j̄ih åtnoen bijjelen ussjedidh, j̄ih digitaale dirregh nuhtjedh bievnesh ohtsedh j̄ih åhpiedehtemh darjodh

Hinduisme

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- vihkeles soptsesi bijre hinduismesne soptsestalledh
- hinduismen, hinduistiske jieledelehtestimmien j̄ih etihken bijre soptsestalledh, joekoen såemies jummelh, vuajnoe jieliedasse j̄ih jumpelevoetese, almetjevuaajnoe, vaeljehke tjaalegh j̄ih sjyöhtehke etihkeles haestemh
- hinduistiske bissiebiejjiekalenderem tj̄ielkestidh, j̄ih hinduistiske bissiebiejjieh, rituaalh j̄ih musihkem buerkiestidh
- tempelem buerkiestidh j̄ih ussjedidh dan mielen j̄ih åtnoen bijre, j̄ih digitaale dirregh nuhtjedh bievnesh ohtsedh j̄ih åhpiedehtemh darjodh

Buddhisme

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- vihkeles buddhistiske soptsesi bijre soptsestalledh
- buddhismen, buddhistiske jieledeetoelhkestimmien j̄ih etihken bijre soptsestalledh, joekoen Buddha, vuajnose jieliedasse, almetjevuajnoe, learoe, öörnegesiebriedahke, vaeljehke tjaalegh j̄ih sjyöhtehke etihkeles haestemh
- aktem buddhistiske bissiebiejjiekalenderem tj̄ielkestidh j̄ih buddhistiske bissiebiejjieh, rituaalh j̄ih musihkem buerkiestidh
- tempelem j̄ih klosterem buerkiestidh j̄ih ussjedidh dan mielen j̄ih åtnoen bijre, j̄ih digitaale dirregh nuhtjedh bievnesh ohtsedh j̄ih åhpiedehtemh darjodh

Jieledevuajnoe

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- maam mielide akte jieledevuajnoe mahta utnedh
- tj̄ielkestidh mij akte humanistiske jieledevuajnoe lea j̄ih soptsestalledh humanistiske jieledeetoelhkestimmien j̄ih etihken bijre, joekoen riektesvoetegerkese, almetjevuajnoe, vaeljehke tjaalegh j̄ih sjyöhtehke etihkeles haestemh
- Human-Etiske Siebrien v̄aaromen j̄ih sj̄ierevoeten bijre Nöörjesne soptsestalledh j̄ih jieledevuajnoehumanismen bijre veartenisnie
- m̄ierhkesjimmieh j̄ih vihkeles seremonijh jieledevuajnoehumanismen sisnjelen Nöörjesne buerkiestidh mah humanismem vuesiehtieh

Filosofije j̄ih etihke

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- tj̄ielkestidh mij filosofije j̄ih etihke leah
- Platonen j̄ih Aristotelesen bijre soptsesidh j̄ih såemies dej åssjalommesijstie digkiedidh
- sjyöhtehke filosofeles j̄ih etihkeles gyhtjelassi bijre soptsestalledh, j̄ih haestemh digkiedidh ektiedamme dejtie teemide giefies j̄ih r̄ajhkoes, d̄aaroe j̄ih raeffie, eatneme j̄ih byjrese, IKT j̄ih siebriedahke
- etihken bijre soptsestalledh ektiedamme ovmesseie fuelhkiehammoejgumie, tsiehk̄ie kaarri j̄ih nyjsen̄æjjaj gaskemsh, joekehts t̄joeleidentiteete j̄ih tsiehk̄ie boelvi gaskemsh
- såemies aarvoegyhtjelassh digkiedidh mejtie saemien siebriedahkh tuhtjeh vihkeles mijjen tijjen
- etihkeles, religijööse j̄ih jieledevuajnoeunnebelåhkoej bijre soptsestalledh Nöörjesne, j̄ih haestemi bijjelen ussjedidh mah leah ektiedamme dan jienebekultuvrelle siebriedahkese
- rasismem digkiedidh j̄ih guktie vuestierasistiske barkoe mahta rasismem heerredidh
- vihkeles bielieh tj̄ielkestidh EN:n vearteneb̄ajhkoehimmeste almetjereaktaj bijre j̄ih ILO-konvensjovneste nr. 169 aalkoealmetji j̄ih krirriealmetji bijre j̄ijtjerearehke staatine j̄ih soptsestalledh dej mielen bijre

Kristelesvoete

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- sj̄ierevoetem kristelesvoetesne j̄ih kristeles jaahkosne tj̄ielkestidh goh jieledeetoelhkestimmie viertiestamme jeatjah aerpievuekiejgumie; hedtiävætah j̄ih vihkeles joekehtsh
- vihkeles tjaalegh Bijpielisnie gaavnedh j̄ih tsiehk̄iem B̄aries j̄ih Orre testameenten gaskem tj̄ielkestidh
- vaeljehke bijpeletjaalegh digkiedidh profetijste, poetihken lidteratuvreste j̄ih v̄ajsehkevoetelidteratuvreste, aktede vaentjelistie j̄ih aktede Paulus-prieveste j̄ih sj̄ierevoeth j̄ih åejvieåssjaldahkh daejnie tj̄ielkestidh
- ovmesseie vuajnoeh Bijpielasse digkiedidh

- tjjelkestidh vihkeles heannadimmieh kristelesvoeten histovrijsnie reformasjovnen raejeste mijjen tjiijen raajan Saepmesne, Nöörjesne jñh veartenisnie, jñh kristelesvoeten sijjen bijre daan biejjien
- buerkiestidh læstadijanismen histovrijem, gusnie læstadijanisme gååvnese jñh jñjtsevoeten bijre
- soptsestalledh man åvteste kristelesvoete lea vihkeles saemien gielese, kultuvrese jñh siebriedahkejieliedasse, jñh kristeles gærhkoj eadtjohkevoetem saemien siebriedahkine digkiedidh
- digitaale bievnesh veedtjedh sjyöhtehke gyhtjelassi bijre mejtie jñjnñh kristegassjh tuhtjeh vihkeles
- åejvievæhtah tjjelkestidh romersk-katolske, ortodokse jñh protestantiske kristelesvoetaerpievukesne
- bijjeguvviem vedtedh jeatjah frijgegærhkoesiebriedahkijste jñh kristeles otnjegijstie, daan nuelesne pænsta-otnjege
- kristelesvoeten sijjiem jñh sjjerevoetem goerehtidh aktene laantesne European ålkolen, jñh gyhtjelassh digkiedidh ektiedamme kristeles misjovnese, humanitære barkose jñh økumeniske barkose
- ovmessie tjeahpoevuekieh jñh musihkevuekieh åehpiedehtedh ektiedamme kristelesvoetese

Sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnh

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- nåejtien sijjiem dejpeli saemien siebriedahkine tjjelkestidh, gievriem buerkiestidh jñh guktie dihte åtnasåvva
- såemies religijööse rituaalh tjjelkestidh åvtetijjen jñh daaletje tjiijen
- bæhtjierdimmiem jñh væhtatjjelkestimmie digkiedidh saemien aerpievukesne
- sjugniedimmiemyjtam jñh aalkoesoptsesi sisvegem jñh mielem digkiedidh
- aalkoealmetjireligijovnh tjjelkestidh aktene abpeveartenen perspektijvesne
- ovmessie tjeahpoevuekieh jñh musihkevuekieh åehpiedehtedh mah leah ektiedamme sirkumpolaare aalkoealmetji religijovnde

Juvdelassjevoete

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- sjjerevoetem juvdelassjevoetesne jñh juvdelassjevoeten jaahkosne tjjelkestidh goh jieledetoelhkestimmie viertiestamme jeatjah aerpievuekiejgumie; hedtievæhtah jñh vihkeles joehtsh
- vaeljehke tjaalegh digkiedidh juvdelassjevoeten tjaalegeaerpievukeste
- digitaale bievnesh veedtjedh sjyöhtehke gyhtjelassi bijre, jñh sjyöhtehke gyhtjelassh åehpiedehtedh mejtie jñjnñh juvdelassjh tuhtjeh vihkeles
- bijjeguvviem vedtedh vihkeles heannadimmijste jñh bievnesh veedtjedh juvdelassjevoeten sijjen bijre Nöörjesne jñh veartenisnie daan biejjien
- ovmessie tjeahpoevuekieh jñh musihkevuekieh åehpiedehtedh mah leah ektiedamme juvdelassjevoetese

Islaame

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- sjjerevoetem islaamine jñh islaamen jaahkojne tjjelkestidh goh jieledetoelhkestimmie viertiestamme jeatjah aerpievuekiejgumie; hedtievæhtah jñh vihkeles joehtsh
- vaeljehke tjaalegh islaamen tjaalegeaerpievukeste digkiedidh
- digitaale bievnesh veedtjedh sjyöhtehke gyhtjelassi bijre mejtie jñjnñh muslimh tuhtjeh vihkeles jñh dejtie åehpiedehtedh
- bijjeguvviem vedtedh vihkeles histovrijes heannadimmijste jñh bievnesh veedtjedh islaamen sijjen bijre Nöörjesne jñh veartenisnie daan biejjien
- ovmessie tjeahpoevuekieh jñh musihkevuekieh åehpiedehtedh mah leah ektiedamme islaamese

Hinduisme

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- sjierevoetem hinduismesne jñ hinduistiske jaahkosne tñjelkestidh goh jieledeetoelhkestimmie viertiestamme jeatjah aerpievuekiejgumjie; hedtiævæhtah jñ vihkeles joekehtsh
- vaeljehke tjaalegh hindustiske tjaalegeaerpievuekeste digkiedidh
- digitaale biävnesih sjyöhtehke gyhtjelassi bijre veedtjedh mejtie jñnjñ hindulassih tuhtjeh vihkeles jñ dejtie ähpiedehtedh
- bijjieguvviem vedtedh vihkeles historvrijes heannadimmijste jñ biävnesih veedtjedh hinduismen sijjien bijre Nöörjesne jñ veartenisnie daan biejjien
- ovmessie tjeahpoe- jñ musihkevuekieh ähpiedehtedh mah leah ektiedamme hinduismese

Buddhisme

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- sjierevoetem buddhismesne jñ buddhistiske jaahkosne tñjelkestidh goh jieledeetoelhkestimmie viertiestamme jeatjah aerpievuekiejgumjie; hedtiævæhtah jñ vihkeles joekehtsh
- vaeljehke tjaalegh buddhistiske aerpievuekeste digkiedidh
- digitaale biävnesih sjyöhtehke gyhtjelassi bijre veedtjedh mejtie jñnjñ buddhistih tuhtjeh vihkeles jñ dejtie ähpiedehtedh
- bijjieguvviem vihkeles historvrijes heannadimmijste vedtedh jñ biävnesih veedtjedh buddhismen sijjien bijre Nöörjesne jñ veartenisnie daan biejjien
- ovmessie tjeahpoe- jñ musihkevuekieh ähpiedehtedh mah leah ektiedamme buddhismese

Jieledevuajnoe

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- tñjelkestidh mij jieledevuajnoe lea jñ vuesiehtidh guktie jieledevuajnoe joekehtslaakan váájnesasse báata
- sjierevoetem tñjelkestidh jieledevuajnoehumanismesne viertiestamme religijovnigumjie jñ jeatjah jieledevuajnoeaerpievuekiejgumjie; hedtiævæhtah jñ vihkeles joekehtsh
- ovmessie tjaalegh digkiedidh mah jieledevuajnoehanismem ähpiedehtieh jñ sjyöhtehke gyhtjelassih digkiedidh mejtie jieledevuajnoehanismistih tuhtjeh vihkeles
- bijjieguvviem vedtedh vihkeles historvrijes heannadimmijste jñ jieledevuajnoehanismen sijjien bijre Nöörjesne jñ veartenisnie daan biejjien
- äjvievæhtah buerkiestidh aktene jieledevuajnosne jieledevuajnoehanismen álkolen
- vuesiehtimmieh ähpiedehtedh religijovnelajhtiemasse ovmessie jieledevuajnoeaerpievuekijste
- ovmessie tjeahpoe- jñ musihkevuekieh ähpiedehtedh mah humanismem vuesiehtieh

Religijööse gellievoete

Lohkehtimmien ulmieh leah; learohkh gelkieh

- soptsestalledh religijovnen bijre jñ tñjelkestidh mij religijovne lea, jñ vuesiehtidh guktie religijovne joekehtslaakan váájnesasse báata
- vuesiehtidh satne maahta religijovni- jñ jieledevuajnoegyhtjelassi bijre soptsestalledh jñ seahkarimmiem vuesiehtidh ovmessie religijovnide jñ jieledevuajnojde
- sjyöhtehke gyhtjelassih digkiedidh mah religijovni, kultuvri jñ siebriedahki gaskemsh jijhtieh
- biävnesih veedtjedh jñ sjiere væhtah gaavnedh såemies religijovne- jñ jaahkoesiebriedahkine voengesne jñ nasjovnaale, daan nuelesne sikhisme, Bahá'i-religijovne, Jehovan vihnegh jñ Jesu Kristi Gærhkoe Minngemes Biejjiej Aejliesistie
- orre religijööse otnjegh tñjelkestidh jñ ovmessie sáarhts orrereligijööse vuekiej bijre soptsestalledh

- religijovni sjiijem j̄ih sj̄ierevoeth goerehtidh aktene laantesne Europan ̄alkolen digitaale d̄irregigumie j̄ih bieleden

Filosofije j̄ih etihke

Lohkehtimmien ulmieh Leah; learohkh gelkieh

- s̄aemies vihkeles filosofh ̄aehpiedehtedh j̄ih dej ̄assjalommesh digkiedidh
- ussjedalledh filosofeles aamhti b̄ijre ektiedamme identiteetese j̄ih j̄ieledetoelhkestæmman, eatneme j̄ih kultuvre, j̄ieledede j̄ih jaemedede, j̄ih reaktoe j̄ih b̄aajhtode
- diejvesidie etihke j̄ih morale tj̄ielkestidh j̄ih etihkeles analyssem nuhtjedh mej v̄aarome lea vihkeles etihkeles ussjedimmievuekieh
- etihkeles gyhtjelassh digkiedidh ektiedamme almetjen aarvose j̄ih almetjereaktide, aalkoealmetji reaktah, seamnavȳortegsvoeete j̄ih m̄irrestalleme, gaskem jeatjah viehkine ̄aehpies ̄avteguvvijsste
- aarvoeeljemh j̄ih sj̄ȳohtehke aamhth digkiedidh voenges siebriedahkesne j̄ih abpe veartenisnie; sosijaale j̄ih ekologeles diedte, teknologeles haestemh, raeffiebarkoe j̄ih demokratije
- etihkeles gyhtjelassi bijjelen ussjedalledh ektiedamme ektievoetese almetji gaskemsh, j̄ienebekultuvrelle ussjedimmie, fuelhkie j̄ih voelph, bijjiedimmievuekieh, ektiejieleme, heterofilije j̄ih homofilije, noerekultuvre j̄ih kr̄aahpekultuvre
- ussjedalledh tsiehkien bijjelen religijovnen, j̄ieledevuajnoen j̄ih vitenskapen gaskem
- soptsestalledh guktie maahta seahkarimmiem almetji jaahkoe- j̄ih j̄ieledevuajnojde vuesiehtidh

Faagem vierhtiedidh

Galhkuvevuvarjasjimmie

Jaepiedaltese	Öörnege
10. jaepiedaltese	Learohkh edtj̄ieh aktem galhkuvekarakteerem utnedh.

Eksamene learoehkidie

Jaepiedaltese	Öörnege
10. jaepiedaltese	Learohkh maehtieh geasalgidh njaalmeldh eksamenese. Njaalmeldh eksamene dorjes̄avva j̄ih sensureradamme sj̄ædta voengesne.

Eksamene privatistide

Jaepiedaltese	Öörnege
10. jaepiedaltese	Vuartesjh daaletje öörnegem maadthlierehtæmman geerve almetjidie.

Doh s̄iejhme nænnoestimmieh vuvarjasjimmien b̄ijre Leah vihtiestamme ööhpehtimmielaaken mieriedimmesne.